

**ΚΡΙΤΙΚΗ
ΑΝΑΛΥΣΗ
ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΗΣ ΣΤ΄
ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ**

(ΜΕΡΟΣ Α΄)

Έχουν διατυπωθεί και συνεχίζουν ακόμη να διατυπώνονται κριτικές για τὸ βιβλίο τῆς Ἱστορίας τῆς ΣΤ΄ Δημοτικοῦ «Στὰ νεότερα καὶ σύγχρονα χρόνια», Ἀθήνα, Ὁργανισμὸς Ἐκδόσεων Διδακτικῶν Βιβλίων, 2006.

Ἡ παροῦσα σύντομη μελέτη δὲν θὰ ἀσχοληθεῖ μὲ τὸ ἂν τὸ ἐπίμαχο σχολικὸ ἐγχειρίδιο εἶναι σύμφωνα μὲ τὸ ἀναλυτικὸ πρόγραμμα Σπουδῶν Ἱστορίας ἢ ἂν ἀντίκειται στὸ ἄρθρο 16, παρ. 2 τοῦ Συντάγματος. Δὲν θὰ ἀναζητήσει ποιά εἶναι τὰ ξένα ἀνθελληνικὰ κέντρα ἀποφάσεων, τὰ ὁποῖα κατευθύνουν τὴν παραχάραξη τῆς Ἱστορίας μας, στοχεύουν στὴν ἀλλοίωση τῆς ἐθνικῆς μας ταυτότητας καὶ στὴν ἀποδόμηση τῆς ἑλληνικῆς ἐθνικῆς ιδέας καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐθνικοῦ κράτους. Δὲν θὰ διερευνήσει τὸ θέμα τῆς συνέχειας ἢ τῆς ἀσυνέχειας τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Δὲν θὰ σχολιάσει τίς ἐξευτελιστικὲς παραποιήσεις τῆς ἑλληνικῆς Ἱστορίας, ὅπως τὴ σφαγὴ τῆς Σμύρνης ποὺ ἐμφανίζεται ὡς «συνωσισμὸς» τῶν Ἑλλήνων στὸ λιμάνι τῆς, «προσπαθώντας νὰ μποῦν στὰ πλοῖα καὶ νὰ φύγουν γιὰ τὴν Ἑλλάδα», ἢ τὴν ἑλληνικὴ προέλαση στὸ Ἀλβανικὸ Μέτωπο καὶ τὴν ἀπελευθέρωση (γιὰ τέταρτη φορὰ) τῆς Βορείου Ἡπείρου ποὺ περιγράφεται ὡς «ἀπομάκρυνση τῶν ἰταλικῶν στρατευμάτων ἀπὸ τὰ ἑλληνοαλβανικὰ σύνορα...». Δὲν θὰ ἐπισημάνει τὴ διαγραφὴ τῆς ἐθνικῆς προσφορᾶς τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας καὶ τῶν κληρικῶν ὄλων τῶν βαθμίδων στὰ χρόνια τῆς δουλείας καὶ κατὰ τὴν Ἐπανάσταση. Τέλος, ἡ μελέτη αὐτὴ δὲν θὰ κάνει ἀναφορὰ στὶς ἀσύγνωστες παραλείψεις καὶ παρασιωπήσεις, ὡς καὶ στὴν ὑποβάθμιση σημαντικῶν ἱστορικῶν προσώπων καὶ γεγονότων. Καὶ ὅλα αὐτὰ ὄχι γιὰ νὰ ἀποφύγει ὁ συντάκτης τῆς τὴν ἐσκεμμένη καὶ προκατασκευασμένη λάσπη καὶ νὰ κατηγορηθεῖ ὡς ἐθνικιστῆς καὶ ὅτι ἀνήκει στὶς δυνάμεις σκοταδισμού καὶ ἐμφυλιακοῦ πνεύματος ἢ σὲ κάποιο «ἀκροδεξιὸ καὶ ἐθνικιστικὸ μέτωπο», ἀλλὰ διότι στὰ πιὸ πάνω θέματα ἔχουν δοθεῖ ἐπαρκεῖς καὶ εὐστοχες ἐξηγήσεις.

Τὸ ἀνώτατο πνευματικὸ Ἴδρυμα τῆς Πατρίδας μας, ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, ἢ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας τῆς Κύπρου, ἢ Ἐταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν, ἐκπαιδευτικοί, ἐπιστήμονες, βουλευτές, πανεπιστημιακοὶ καθηγητές, ἔγκριτοι δημοσιογράφοι καὶ ἄνθρωποι ἀπὸ διαφορετικοὺς χώρους καὶ ἐπαγγέλματα μὲ τεκμηριωμένο λόγο καὶ ἀδιάσειστα ἐπιχειρήματα ἔχουν ἐκφράσει τὴν πλήρη ἀντίθεσή τους στὸ βιβλίο, ὑπογραμμίζοντας τὴν ἄποψη ὅτι αὐτὸ διαστρέφει τὴν ἱστορικὴ πραγματικότητα. Μὲ τὰ συμπεράσματα αὐτὰ συμφωνῶ ἀπόλυτα. Συνεπῶς, κάθε ἀναφορὰ μου σ' αὐτὰ τὰ ζητήματα παρέλκει.

Βέβαια, ὑπάρχουν καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ πανεπιστημιακοὶ καθηγητές, βουλευτές, ἀξιόλογοι δημοσιογράφοι, ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων καὶ ἄλλων ἐπαγγελμάτων, οἱ ὁποῖοι, μᾶλλον γιὰ λόγους πολιτικούς καὶ ἰδεολογικούς παρὰ ἐπιστημονικούς, τάσσονται ὑπὲρ τοῦ ἐπίμαχου σχολικοῦ ἐγχειριδίου, ἐπισημαίνοντας κυρίως τὴ νέα «ἐπιστημονικὴ» προσέγγιση καὶ «ἐπιστημονικὴ» μεθοδολογία, μὲ τὴν ὁποία τοῦτο ἔχει δομηθεῖ. Ἀναφέρω ἐνδεικτικὰ ὡς παράδειγμα τὸν πρόεδρο τοῦ Παιδαγωγικοῦ Ἴνστιτούτου, καθηγητὴ Πανεπιστημίου κ. Δημ. Βλάχο, ὁ ὁποῖος, ὅταν κλήθηκε

Τοῦ

Βασιλείου Στυλ. Καραγεώργου,
Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου

στην τηλεόραση από σοβαρότατο και ικανότατο δημοσιογράφο –παρουσιαστή αξιολογότατης πρωϊνής έκπομπής– να εκφράσει την άποψή του για το κρινόμενο σχολικό έγχειρίδιο, απάντησε ότι αυτό κάνει σοβαρή προσέγγιση στις πηγές! Προφανώς, ο αξιότιμος κ. πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ίνστιτούτου δεν διάβασε το βιβλίο. Διότι, αν το είχε διαβάσει ή ακόμη αν το είχε φυλλομετρήσει και κατέληξε στο πιο πάνω συμπέρασμα, τότε υπάρχει πρόβλημα και μάλιστα πολύ σοβαρό! Η γνώμη μου είναι ότι το ίδιο ισχύει και για τους άλλους συνηγόρους και απολογητές του εγχειριδίου, οι όποιοι, όπως προείπαμε, κάνουν λόγο για «καινούρια λογική» και «καινούρια φιλοσοφία». Ακόμη και η Υπουργός Παιδείας κ. Μ. Γιαννάκου δήλωσε σε τηλεοπτική έκπομπη ότι «μέ το βιβλίο επιχειρείται μια άλλη διδακτική». Οι τελευταίες αποφάνσεις αφορούν βασικά στη χρήση των ιστορικών πηγών σε βιβλίο Ιστορίας και του Δημοτικού. Αυτό το υπογραμμίζει και η επικεφαλής της συγγραφικής ομάδας του βιβλίου καθηγήτρια κ. Μ. Ρεπούση σε συνέντευξή της στην «Κυριακάτικη Έλευθεροτυπία» (18.3.2007, σ. 58). Προσωπικά, είμαι απόλυτα σύμφωνος με τη μελέτη πηγών, ή οποία αποτελεί μια γόνιμη διδακτική διαδικασία και οδηγεί στην αυτενέργεια και τον προβληματισμό των μαθητών. Έξάλλου, κάθε Έπιστήμη, έπομένως και η Ιστορία, έρευνά κατά πρώτο και κύριο λόγο τις πηγές και μ' αυτόν τον τρόπο «όρθοτομεί τον λόγον της αληθείας».

Τούτο, βέβαια, πρέπει να γίνεται –κυρίως στα σχολικά έγχειρίδια– υπό δύο βασικές προϋποθέσεις: Πρώτον, οι χρησιμοποιούμενες πηγές δεν πρέπει να είναι πάμπολλες και να συρρικνώνουν και να συμπνίγουν τον αφηγηματικό λόγο, όπως συμβαίνει συνήθως στο κρινόμενο βιβλίο. Οι πηγές πρέπει να είναι μετρημένες, έκλεκτες και εϋστοχες, πού να υποβοηθοϋν και να στηρίζουν την αφήγηση. Δεύτερον, ως προς τη χρήση των βιβλιογραφικών πηγών, πρέπει να τηροϋνται με θρησκευτική εϋλάβεια οι στοιχειώδεις κανόνες της έπιστημονικής δεοντολογίας και έντιμότητας πού επιβάλλουν να αναφέρει ο έρευνητής, με πλήρη και ακριβή κάθε φορά στοιχεία, την πηγή, από την όποια έχει άντλήσει τις πληροφορίες πού επικαλείται. Πλήρη είναι τα στοιχεία

μόνον όταν δίνουν στον άναγνώστη όλες τις απαραίτητες πληροφορίες να έντοπίσει τη βιβλιογραφική πηγή και το ακριβές (όχι παραποιημένο) κείμενο και τη σελίδα της παραπομπής. Προπαντός το κείμενο της γραπτής πηγής πρέπει να αντιγράφεται με απόλυτη ακρίβεια, όπως δηλ. διατυπώνεται και προσφέρεται χωρίς την παραμικρή «βελτίωση» ή αλλαγή, πράγμα το όποιο δεν τηρείται, όπως θα δοϋμε πιο κάτω, στο νέο σχολικό έγχειρίδιο Ιστορίας της ΣΤ' Δημοτικού!

Αυτή η σύντομη εργασία, λοιπόν, θα εξετάσει και θα κρίνει όσα έχουν καταγραφεί στο έγχειρίδιο αυτό και προσφέρονται ως γνώση στα παιδιά της ήλικίας των 12 έτων. Διότι είναι φυσικό να προηγηθεί η απόκτηση σωστών ιστορικών γνώσεων, για να είναι έν συνεχεία δυνατή η όρθη ιστορική κρίση.

Δυστυχώς, το νέο σχολικό έγχειρίδιο Ιστορίας βρίθει ανακριβειών, δεν συμβάλλει στην όρθη διαπαιδαγώγηση των μαθητών και υποσκάπτει την αυθεντική γνώση της Ιστορίας στην έθνική συνείδηση των παιδιών. Στο έν λόγω βιβλίο γράφονται άπίθανα και άλλοπρόσαλλα πράγματα, τα όποια δείχνουν την παχυλή άγνοια και την ιστορική ανεπάρκεια των συντακτών του. Μένει κανείς άναυδος μπροστά στα άνήκουστα και άδιανόητα σφάλματα πού αφοροϋν σε στοιχειώδεις γνώσεις, τις όποιες κατέχουν ακόμη και μαθητές του Γυμνασίου. Όμολογώ ότι δεν άνέμενα να έχει ένα σχολικό έγχειρίδιο, γραμμένο μάλιστα από ομάδα με επικεφαλής πανεπιστημιακή καθηγήτρια, τόσο πολλά και τερατώδη λάθη.

Έκει όμως όπου σταματά πιά ο νοϋς του ανθρώπου με τα τέρατα και σημεία πού βλέπει και διαβάζει είναι οι παραπομπές στις βιβλιογραφικές πηγές. Στο έπίμαχο βιβλίο ο τρόπος χρήσεως των πηγών κάνει όλοφάνερο το έλλειμμα έπιστημονικής έπάρκειας των συγγραφέων του. Οι παραπομπές σε πηγές και έπιστημονικά έργα είναι ο καθρέπτης της έπιστημονικής ικανότητας του συγγραφέα ένός βιβλίου. Πολύ δε περισσότερο, όπως στην περίπτωσή μας, όταν πρόκειται για πανεπιστημιακή καθηγήτρια, ή όποια υποτίθεται ότι καθοδηγεί σωστά στην έρευνα τους φοιτητές της για την έκπόνηση της πρώτης έπίσημης έπιστημονικής εργασίας τους, της δι-

δακτορικής διατριβής. Σχεδόν οί περισσότερες παραπομπές τοῦ ἐγχειριδίου εἶναι ἀπὸ ἐσφαλμένες καὶ ἑλλιπεῖς μέχρι ἀπαράδεκτες. Ἀκόμη καὶ τὰ κείμενα τῶν πηγῶν διαστρέφονται ἢ ἀντιγράφονται ἐσφαλμένα. Γενικότερα, τὰ λάθη τοῦ ἐπίμαχου σχολικοῦ ἐγχειριδίου εἶναι ὅπως εἶπαμε, τόσο πολλὰ καὶ τόσο ἐπιπόλαια, παιδαριώδη καὶ ἐνίοτε τερατώδη.

Νομίζω ὅτι ἀρκετὰ λέχθησαν ὡς εἰσαγωγικά, τὰ ὅποια, ὅμως, ἂν καὶ εἶναι ἀπαραίτητα, γιὰ νὰ ἀντιληφθοῦμε τίς πιὸ κάτω παρατηρήσεις, κρίσεις καὶ σχόλια, παραμένουν στὸ ἐπίπεδο τῆς γενικολογίας καὶ τῆς ἀοριστίας. Ἐπειδὴ δὲν μοῦ ἀρέσουν οἱ γενικὲς καὶ ἀόριστες ἀποφάνσεις, θὰ μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ ἀναφερθῶ πλέον σὲ συγκεκριμένα παραδείγματα μὲ σκοπὸ νὰ καταδειχθεῖ πόσο προχειρολόγοι καὶ διαστρεβλωτὲς τῆς ἱστορικῆς ἀλήθειας εἶναι ἡ κ. Μ. Ρεπούση καὶ οἱ συνεργάτες της, πόσο βάνουσα «κακοποιοῦν» τίς παρατιθέμενες πηγές καὶ πόσο ἀπροκάλυπτα περιφρονοῦν τὴ νοημοσύνη τῶν μαθητῶν καὶ τῶν ἐνδεχόμενων ἀναγνωστῶν τους.

Κατ' ἀρχάς, στὸ ἐν λόγῳ σχολικὸ ἐγχειρίδιο παρατηροῦνται ὀρισμένες κραυγαλέες ἀντιφάσεις, πού προξενοῦν κατάπληξη καὶ ἀλγεινὴ μαζὶ ἐντύπωση καὶ δείχνουν ὅτι οἱ συγγραφεῖς τοῦ ἔχουν χάσει τὸ μέτρο τῆς σοβαρότητας. Αὐτὲς οἱ ἀντιφάσεις ἀφοροῦν στὴ γραφὴ ὀρισμένων ἱστορικῶν ὄρων καὶ λέξεων καὶ προδίδουν ἐξοργιστικὴ ἐπιπολαιότητα καὶ ἀσυνέπεια, ἀσυγχώρητη προχειρότητα καὶ ἀνευθυνότητα. Πιὸ συγκεκριμένα, οἱ συντάκτες τοῦ ἐπίμαχου βιβλίου γράφουν 38 φορές τὸν ὄρο «Ὁθωμανικὴ Αὐτοκρατορία» (μὲ κεφαλαῖα τὰ ἀρχικὰ γράμματα Ο καὶ Α), 3 φορές (σελ. 32 καὶ 64) «ὀθωμανικὴ αὐτοκρατορία (μὲ μικρὰ τὰ ἀρχικὰ γράμματα ο καὶ α) καὶ 1 φορά (σ. 30) «Ὁθωμανικὴ αὐτοκρατορία» (τὸ ἀρχικὸ α μικρὸ). Τὸ ἐξοργιστικὸ ἐδῶ εἶναι ὅτι στὴ σ. 30 γράφουν 10 φορές «Ὁθωμανικὴ Αὐτοκρατορία» καὶ στὴν ἴδια σ. γράφουν 2 φορές «Ὁθωμανικὴ αὐτοκρατορία», καί, ἐπιπλέον, δύο σελίδες πιὸ κάτω (32) γράφουν 2 φορές «ὀθωμανικὴ αὐτοκρατορία»! Στὶς σελ. 3 καὶ 26 γράφουν «Δύση» (τὸ ἀρχικὸ γράμμα κεφαλαῖο), ἐνῶ δύο σελ. πιὸ κάτω (28) γράφουν «δύση» (τὸ δ μικρὸ). «Ἄλωση τῆς Κωνσταντινούπολης»: Ἡ λέξη «Ἄλωση» γράφεται στὶς σελ. 1,3,15 καὶ 16 μὲ κεφαλαῖο τὸ Α, ἐνῶ στίς

σελ. 15,34 καὶ 36 (δύο φορές) ἀναγράφεται μὲ μικρὸ (ἄλωση). Ἐδῶ μάλιστα ἔχουμε καὶ ἰσόπαλο ἀποτέλεσμα (4-4)! «Καθολικὴ Ἐκκλησία»: 2 φορές στὴ σ. 2 καὶ 2 φορές στὴ σ. 4 γράφονται τὰ ἀρχικὰ γράμματα (Κ καὶ Ε) κεφαλαῖα, ἐνῶ στὸ γλωσσάριο τῆς σ. 2 γράφονται μὲ μικρὰ («τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας»)! Γιὰ νὰ μὴν ἐπαναλαμβάνονται τὰ ἴδια πράγματα, καὶ στὰ πιὸ κάτω παραδείγματα γίνεται ἀναφορὰ στὴ διαφοροποίηση τῆς γραφῆς τοῦ ἀρχικοῦ γράμματος τοῦ ἴδιου ὄρου ἢ τῆς ἴδιας λέξεως (οἱ ὑπογραμμίσεις δικές μου). Στὴ σ. 5 ἀναγράφεται: «τὸ σχῆμα τῆς γῆς», «τὸν πρῶτο περίπλου τῆς γῆς», καὶ στὴν ἴδια πάντοτε σελίδα «ὁ γύρος τῆς Γῆς»! Στὸν Πίνακα περιεχομένων ἀναγράφεται: «ὁ φιλελληνισμός» καὶ στὴ σ. 54: «Ὁ Φιλελληνισμός»! Στὴ σ. 46 ἀναγράφεται δύο φορές: «Ἐξοδος τοῦ Μεσολογγίου». Στὴ σ. 47: «Πολιορκία καὶ ἔξοδος τοῦ Μεσολογγίου...» καὶ δύο γραμμὲς πιὸ κάτω «...ἀπὸ τὸ σχέδιο τῆς Ἐξόδου τῶν κατοίκων τοῦ Μεσολογγίου»! Στὶς σελ. 48-50, 64 καὶ 68 οἱ συντάκτες τοῦ νέου σχολικοῦ ἐγχειριδίου τῆς Ἱστορίας γράφουν τὸν ὄρο «Σύνταγμα» 13 φορές, ἀπὸ τίς ὁποῖες 7 φορές στὴ σ. 68, γιὰ νὰ μᾶς ὑπενθυμίσουν ταυτόχρονα στὴν ἴδια σελίδα τὴν ἐπιπολαιότητά τους καὶ τὴν ἀνευθυνότητά τους, ἀναγράφοντας «...ψήφισι νέου - πιὸ δημοκρατικοῦ - συντάγματος...» (μὲ μικρὸ σ, διότι, προφανῶς, τοῦτο ἦταν.. πιὸ δημοκρατικό!!). Αὐτὴ ἡ προχειρότητα, πού δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι γνώρισμα τοῦ ἀληθινοῦ ἐπιστήμονα, παρατηρεῖται καὶ σὲ ἄλλα, πάμπολλα παραδείγματα: στίς σελ. 48-49, δέκα ἔξι (16) φορές «Ἐθνοσυνέλευση/εις», ἐνῶ στὴν ἀμέσως ἐπόμενη σ. (50) –πρὶν προλάβει νὰ στεγνώσει τὸ μελάνι τῶν δύο προηγούμενων σελίδων– «...στὶς ἐθνοσυνελεύσεις τοῦ Ἀγώνα»! Στὴν ἴδια σ. 66 ἀναγράφεται διαφορετικὰ τὸ ἐπίθετο: «Ἡ ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση» καὶ «Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση»! Στὶς σελ. 68 (δὶς) καὶ 70 (δὶς): «Τὸ Κίνημα στὸ Γουδί», ἐνῶ στὴν ἴδια σ. 70, καὶ μάλιστα ὡς τίτλος τῆς ἐνότητας: «Τὸ κίνημα στὸ Γουδί», ὅπως καὶ στὴ σ. 91. Στὴ σ. 62 ἡ κ. Μ. Ρεπούση καὶ οἱ λοιποὶ συγγραφεῖς τοῦ ἐπίμαχου βιβλίου γράφουν: «ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα» καὶ στὴν ἴδια σ. (62), δύο γραμμὲς πιὸ κάτω «...Ἀλληλοδιδασκτικῶν σχολεῖων...», καὶ λίγο πιὸ κάτω, στὸ γλωσσάριο, πάντοτε στὴν ἴδια σ.,

ὅπως καὶ στὴν ἀμέσως ἐπόμενη σ. 63, ἐπανερχονται στὴ γραφή: «ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα»! Στὴ σ. 73 γράφουν: «...πρὸς τὸ μητροπολίτη Καστοριάς...», ἐνῶ στὴ σ. 101: «Ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης...»! Στὴ σ. 97 ἀναγράφουν 2 φορές: «Παγκόσμιος Πόλεμος», ἐνῶ στὴν ἴδια σ. 97 ἀναγράφουν 6 φορές: «Παγκόσμιος πόλεμος». Τὸ ἴδιο ἐπαναλαμβάνεται καὶ στὶς σελ. 100 καὶ 106: «Παγκόσμιος Πόλεμος», ἐνῶ στὶς σελ. 98 (τρεῖς φορές), 99, 106 καὶ 136: «Παγκόσμιος πόλεμος»!!! Στὴ σ. 101: «Ὁ ἑλληνικὸς στρατός», καὶ στὴν ἴδια σ. 101: «...τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ...»! Στὴ σ. 103 (δύο): «Μικρασιατικὴ Καταστροφή», ἐνῶ στὸ γλωσσάριο τῆς ἴδιας σ. 103: «μικρασιατικὴ καταστροφή»!!! Στὴ σ. 125: «Συμφωνία Ἐνταξης τῆς χώρας στὴν Ε.Ο.Κ.», καὶ δύο γραμμὲς πιὸ κάτω: «Συμφωνία Ἐνταξης τῆς Ἑλλάδας στὴν Ε.Ο.Κ.»!!! Στὸ γλωσσάριο τῆς σ. 97: «...παρὰχωρεῖ τὴ Δυτικὴ Θράκη...», ἐνῶ στὴ σ. 103: «...οἱ μουσουλμάνοι τῆς δυτικῆς Θράκης».

Στὸ ἐπίμαχο βιβλίον, τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ, κατὰ τοὺς συγγραφεῖς του, ἓνα «ἀντικειμενικὸ βιβλίον - ἐργαστήρι (γνώσης)», οἱ ἀτυχεῖς δωδεκάχρονοι μαθητὲς τῆς ΣΤ' Δημοτικοῦ, ἐκτὸς ἀπὸ τίς «σημαντικὲς» ἱστορικὲς γνώσεις πὺ ἀποκομίζουσαν, ἐμπεδώνουσαν ταυτόχρονα καὶ τοὺς γραμματικὸς κανόνες τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας! Ἔτσι, στὴ σ. 56 διαβάζουσαν στὸ γλωσσάριο καὶ στὸ χρονολόγιον: «Ἱερὰ Συμμαχία», στὸ δὲ ἀφηγηματικὸ κείμενον: «...τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας». Μέχρι ἐδῶ πολὺν ὥραϊα. Οἱ μαθητὲς γνωρίζουσαν ἀσφαλῶς τὴν ὀνομαστικὴ καὶ τὴ γενικὴ πτώση τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ἐν λόγῳ ἱστορικοῦ ὄρου. Ἀπομένει ἡ γνώση τῆς αἰτιατικῆς, τὴν ὁποῖα μαθαίνουσαν δέκα σελίδες πιὸ κάτω, στὴ σ. 66, ὅπου στὴ δευτέρῃ σειρᾷ τοῦ ἀφηγηματικοῦ κειμένου οἱ «προοδευτικοί» ἱστορικοὶ γράφουσαν: «...καὶ τὴν Ἱερῇ Συμμαχία»!!!

Ἐπιπλέον, στὴν τελευταία γραμμὴ τῆς σ. 2 γράφουσαν «Βησσαρίωνας» καὶ στὴν πρώτη γραμμὴ τῆς σ. 3 (δηλ. πολὺν κοντὰ) γράφουσαν ἀνεξήγητα 2 φορές: Βησσαρίων!!!

Στὶς σελ. 2 καὶ 4 ἡ κ. Μ. Ρεπούση καὶ ἡ ὑπόλοιπη ὀμάδα συγγραφεῖς τοῦ βιβλίου γράφουσαν 4 φορές τὴ λέξη «συχωροχάρτια» (χωρὶς γ). Στὸ γλωσσάριον μάλιστα τῆς σ. 2 γράφουσαν: «συχωροχάρτια: ἔγγραφα

συγχώρησης (μὲ γ) τῶν ἀμαρτιῶν...»!!!

Τὰ πιὸ πάνω θλιβερὰ παραδείγματα ἀνακολουθίας καὶ προχειρότητας προκαλοῦσαν ὅπωςδὴποτε σύγχυση στὸν μαθητὴ καὶ στὸν ἀναγνώστη καὶ κλονίζουσαν σοβαρὰ τὴν ἐμπιστοσύνη τους πρὸς τὸ κρινόμενον βιβλίον. Διερωτῶμαι, μάλιστα, τί θὰ ἀπαντήσῃ ὁ δάσκαλος στοὺς διαπορομένους μαθητὲς του, ὅταν τὸν ρωτήσουσαν, γιατί αὐτὴ ἡ ἀκατανόητη διαφοροποίηση καὶ ἡ ἀνεξήγητη ἀνομοιογένεια στὸ γράψιμον αὐτῶν τῶν ἱστορικῶν ὄρων καὶ λέξεων. Προφανῶς, ἂν θελήσῃ νὰ εἶναι εἰλικρινὴς μὲ τὸν ἑαυτό του καὶ τοὺς μαθητὲς του, θὰ πρέπει νὰ τοὺς πεῖ εὐθαρσῶς καὶ ἀπερίφραστα –καὶ ὄχι μόνο γι' αὐτὰ τὰ γλωσσικὰ ἀτοπήματα ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅσα θὰ δοῦμε πιὸ κάτω– ἢ ὅτι οἱ συντάκτες τοῦ σχετικοῦ ἐγχειριδίου, ἀφοῦ αὐτὸ εἶναι προῖον πολλῶν ἐγκεφάλων, δὲν μπόρεσαν νὰ συντονιστοῦσαν ἐπιτυχῶς μεταξύ τους, ἢ ὅτι σίγουρα συμβαίνει κάτι ἄλλο πιὸ σοβαρὸν...

* * *

Ἄς προχωρήσουμε τώρα σὲ παρατηρήσεις καὶ σχόλια, πὺ ἀφοροῦσαν σὲ στοιχειώδεις γνώσεις συνηθισμένων καὶ πασίγνωστων πραγμάτων ἢ σὲ σφάλματα πὺ δὲν τὰ κάνουσαν οὔτε οἱ μαθητὲς τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου. Ἡ κριτικὴ τῶν ἐπίμαχων σημείων τοῦ συγκεκριμένου βιβλίου γίνεται μὲ τρόπο ἀντικειμενικόν, χωρὶς ἀκρότητες καὶ φανατισμούς, ἀλλὰ μὲ ἀγνὲς προθέσεις καὶ καθαρὲς κουβέντες καὶ κυρίως μὲ αὐστηρὰ ἐπιστημονικὰ κριτήρια. Γιὰ τὴν καλύτερη κατανόηση τῆς παρούσας ἐργασίας θὰ ἦταν χρήσιμο νὰ ἔχει ὁ ἀναγνώστης δίπλα του τὸ ἀμφισβητούμενον βιβλίον τῆς Ἱστορίας τῆς ΣΤ' Δημοτικοῦ.

Στὴ σ. 1 (1.1) παρατίθεται «Χάρτης τῆς Εὐρώπης στὰ μέσα τοῦ 15ου αἰώνα», πὺ εἶναι τελείως ἀνιστόρητος. Στὸ κέντρο τοῦ χάρτη ἀναγράφουσαν τὰ «Παπικὰ Κράτη». Αὐτὸς ὁ ἱστορικὸς ὄρος, ὁ ὁποῖος ἀπαντᾷ κυρίως στὴν ἀγγλοσαξωνικὴ βιβλιογραφία, εἶναι ἀπαρχαιωμένος καὶ ἀδόκιμος. Καθιερωμένος εἶναι ὁ ὄρος Παπικὸ Κράτος. Ἄν οἱ συγγραφεῖς τοῦ ἐπίμαχου ἐγχειριδίου ἔρριχναν μιὰ πρόχειρη ματιὰ σὲ σχολικὰ βιβλία τῆς Ἱστορίας τοῦ Γυμνασίου καὶ τοῦ Λυκείου θὰ διαπίστωναν τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλές.

Δηλ. ὁ μαθητὴς τῆς ΣΤ' Δημοτικοῦ θὰ βρεθεῖ τουλάχιστον σὲ ἀμηχανία, ὅταν ἀργότερα θὰ συναντήσει τὸν πιὸ πάνω ὄρο στὸν ἐνικὸ ἀριθμὸ. Ἄλλ' ἂς υποθέσουμε ὅτι αὐτὸ δὲν εἶναι καὶ τόσο σοβαρὸ λάθος. Τὸ τραγικὸ εἶναι ὅτι στὸν ἐν λόγω χάρτη ἐμφανίζονται ἡ Κρήτη, ἡ Εὐβοία, τμήματα τῆς Πελοποννήσου, τὰ Ἐπτάνησα καὶ ἡ Δαλματία ὡς κτήσεις τῶν λεγόμενων Παπικῶν Κρατῶν! Θέλω νὰ πιστεύω ὅτι τοῦτο δὲν ὀφείλεται σὲ παχυλὴ ἄγνοια, ἀλλὰ σὲ ἐπιπολαιότητα, προχειρότητα καὶ ἀνευθυνότητα τῆς κ. Μ. Ρεπούση καὶ στὸ ὅτι οἱ συγγραφεῖς τοῦ ἐπίμαχου σχολικοῦ ἐγχειριδίου δὲν ἐνθυμοῦνται τί ἔχουν σημειώσει προηγουμένως ἢ τί ἔχουν γράψει πιὸ κάτω, ὅπως στὴν προκειμένη περίπτωση. Δηλ. πιὸ κάτω, στὴ σ. 16 (2.2) παρατίθεται χάρτης, ὅπου οἱ παραπάνω περιοχὲς σημειώνονται σωστὰ ὡς βενετικὲς κτήσεις. Ὁ χάρτης τοῦ βιβλίου στὴ σ. 1 εἶναι ἀπαράδεκτος, διότι ἡ κ. Μ. Ρεπούση καὶ οἱ συνεργάτες της παρέλειψαν νὰ σημειώσουν τὸ σπουδαιότερο καὶ ἰσχυρότερο ναυτικὸ κράτος τῆς λεκάνης τῆς Μεσογείου αὐτὴ τὴν ἐποχὴ, τὴ *Βενετία*. Ἐπιπλέον, δὲν ἀναφέρουν καὶ τὴν πηγὴ, ἀπὸ τὴν ὁποία πῆραν τὸν χάρτη.

Στὸ γλωσσάριο τῆς σ. 2 σημειώνεται:

«*Προτεστάντες ὀνομάζονται οἱ Διαμαρτυρόμενοι Καθολικοί*». Ἡ διατύπωση εἶναι ἄστοχη. Τὸ σωστὸ εἶναι: *Προτεστάντες*: Δηλ. Διαμαρτυρόμενοι, ὅπως ὀνομάζονται οἱ ὁπαδοὶ τῆς Μεγάλης Θρησκευτικῆς Μεταρρύθμισης τοῦ 16ου αἰώνα.

Στὴ σ. 2 ὑπάρχουν ἀκόμη πέντε λάθη:

I. Ἡ κ. Μ. Ρεπούση καὶ οἱ συνεργάτες της κάνουν δύο χονδροειδῆ λάθη ἀντιγραφῆς τῶν στοιχείων τῆς πηγῆς, ἀπὸ τὴν ὁποία πῆραν τὴν εἰκόνα 1.2: «*Ἡ γέννηση τῆς Ἀφροδίτης*».

α) Γράφουν: *Ἀθήνα*, ἐνῶ στὴν πηγὴ ἀναγράφεται ὡς τόπος ἐκδόσεως: *Ἀθήναι*.

β) Γράφουν: «*Ἔργο τοῦ Σ. Μποτισέλι (1485-1486)*». Αὐτὴ ἡ χρονολογία εἶναι ἀποκύημα τῆς φαντασίας τους. Ἡ πηγὴ ἀναφέρει σχετικὰ: (γύρω στὰ 1480-1485).

II. Ὁ Θερβάντες γεννήθηκε τὸ 1547 καὶ ὄχι τὸ 1567, ὅπως ἐσφαλμένα ἀναγράφουν.

III. Ἡ κ. Μ. Ρεπούση καὶ ἡ ὁμάδα της χρησιμο-

ποιοῦν τὴν ὀνομασία «Καθολικὴ Ἐκκλησία» γιὰ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ρώμης. Αὐτὸ εἶναι χονδροειδὲς λάθος. Ἡ σωστὴ ὀνομασία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης εἶναι: *Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία*. Ἱστορικά, ἐκκλησιαστικὰ καὶ θεολογικὰ *Καθολικὴ Ἐκκλησία* εἶναι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία (Πρβλ. τὸ ἄρθρο τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως: «*Εἰς Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν*»). Βέβαια, αὐτὰ εἶναι ψιλὰ γράμματα γιὰ τὴν κ. Μ. Ρεπούση καὶ τοὺς συνεργάτες της.

IV. Ἀλλὰ τὸ πιὸ ἐξοργιστικὸ ἐδῶ εἶναι πὼς οἱ συγγραφεῖς τοῦ ἐπίμαχου σχολικοῦ ἐγχειριδίου ἀναγράφουν τὴν ὀνομασία «Καθολικὴ Ἐκκλησία» μὲ γαλάζιο χρῶμα, πὺ σημαίνει, σύμφωνα μὲ τὶς διευκρινίσεις τους στὴν ἀρχὴ τοῦ βιβλίου, ὅτι εἶναι «*ἱστορικοὶ ὄροι προηγούμενης ἐνότητας*». Προφανῶς, ἡ κ. Μ. Ρεπούση καὶ οἱ συνεργάτες της νομίζουν ὅτι οἱ μαθητὲς καὶ γενικότερα οἱ ἀναγνώστες τους δὲν διαθέτουν καμιὰ κριτικὴ ἱκανότητα. Διότι οἱ πιὸ πάνω ἱστορικοὶ ὄροι εὐρίσκονται στὴν ἀρχὴ τοῦ βιβλίου (μόλις στὴ σ. 2) καὶ ἐπομένως δὲν ὑπάρχει προηγούμενη ἐνότητα. Παρόμοια παραδείγματα θὰ συναντήσουμε καὶ στὶς ἐπόμενες σελίδες τοῦ βιβλίου.

Στὴ σ. 3 (τρία λάθη) οἱ συντάκτες τοῦ ἐγχειριδίου γράφουν γιὰ τὸν Βησσαρίωνα: «*Βυζαντινὸς λόγιος, Ἐπίσκοπος* (γράφει: μητροπολίτης) *Νίκαιας* (νὰ προστεθεῖ: καὶ Καρδινάλιος)... *Συμμετέχει στὴ Σύνοδο τῆς Φεράρας - Φλωρεντίας (1438, γράφει: 1438-1439)*».

Στὴ σ. 4 παρατηροῦνται τὰ ἐξῆς πέντε λάθη:

α) Ἡ εἰκόνα τῆς «*πώλησης συχωροχαρτιῶν*» (1.5) εἶναι παρμένη ἀπὸ τὸ σχολικὸ ἐγχειρίδιο: Ἱστορία νεότερη καὶ σύγχρονη, τευχ. Α', Β' Λυκείου (6.61) καὶ ὄχι τῆς Γ' Λυκείου (σ. 61), ὅπως ἀνακριβῶς σημειώνεται στὴν τελευταία σελίδα τῶν παραπομπῶν.

β) Ἡ κ. Μ. Ρεπούση καὶ οἱ συνεργάτες της παραποιοῦν τὸ ὄνομα τῆς πόλης, στὴν ὁποία ἔζησε, ἔδρασε καὶ ἀναδείχθηκε ὁ Λούθηρος, ἀναγράφοντας λανθασμένα στὴν ἴδια σελίδα τρεῖς φορές (καὶ ὄχι μία, ὅποτε θὰ μπορούσε νὰ ἰσχυριστῆ κάποιος, ὅτι πρόκειται γιὰ τυπογραφικὸ λάθος) «*Βυρτεμβέργη*» ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ *Βιτεμβέργη*. Ἐδῶ οἱ συντάκτες τοῦ σχολικοῦ ἐγχειριδίου μπερδεψαν τὸ ὄνομα τῆς πα-

νεπιστημιακής πόλεως τοῦ δουκάτου τῆς Σαξωνίας «Βιτεμβέργη» (Wittenberg) μετὸ ὄνομα τῆς περιοχῆς τῆς νότιας Γερμανίας «Βυρτεμβέργη» (Württemberg), ἡ ὁποία περιοχὴ τὴν ἐποχὴ τοῦ Λουθήρου ἦταν δουκάτο. Προφανῶς, δὲν ἔχουν ἀκούσει τὸ ὄνομα τοῦ γερμανικοῦ ὁμόσπονδου κράτους τῆς Βάδης-Βυρτεμβέργης μετὰ πρωτεύουσα τὴ Στουτγάρδη.

γ) Ὁ Λούθηρος δὲν ἀφορίστηκε τὸ 1520, ὅπως ἐσφαλμένα ἀναγράφεται, ἀλλὰ τὸ 1521.

Στὴ σ. 5 ὑπάρχουν ἐπίσης πέντε λάθη:

α) Δὲν ἦταν μόνο «οἱ χερσαῖοι δρόμοι... πρὸς τὶς χῶρες τῆς Ἀνατολῆς», οἱ ὁποῖοι «ἐλέγχονται ἀπὸ τοὺς Ὀθωμανοὺς Τούρκους», ὅπως ἀναγράφεται στὸ ἐπίμαχο βιβλίο, ἀλλὰ καὶ οἱ θαλάσσιοι δρόμοι τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου· ἔπρεπε νὰ πληρώσει κανεὶς φόρο ὑποτελείας, γιὰ νὰ ἀποκτήσει τὸ δικαίωμα διόδου ἢ νὰ ἐμπλακεῖ σὲ πόλεμο. Γι' αὐτὸ ἔχουμε τοὺς λεγόμενους βενετοτουρκικοὺς πολέμους, τοὺς ὁποῖους ὑποσημειώνει καὶ τὸ ἐγχειρίδιο αὐτὸ στὴ σ. 16.

β) Οἱ ἱστορικοὶ ὄροι «Ὀθωμανοὶ Τούρκοι» ἀναγράφονται μετὰ γαλάζιο χρῶμα, πού σημαίνει ὅτι ἀπαγορεύονται καὶ σὲ προηγούμενη ἐνότητα, χωρὶς αὐτὸ νὰ συμβαίνει.

γ) Εἶναι πολὺ ἀφελῆς ἡ ἐπεξήγηση στὸ γλωσσάριο, ὅτι ἡ «καραβέλα (εἶναι) εἶδος καραβιοῦ τῆς ἐποχῆς». Πιὸ διαφωτιστικὸ θὰ ἦταν, ἐὰν γραφόταν: τύπος ἱστιοφόρου πλοίου, πού κατασκευάστηκε ἀρχικὰ στὴ Μεσόγειο περὶ τὰ τέλη τοῦ Μεσαίωνα.

δ) Ὁ Ἑρρίκος ὁ Θαλασσινός (1394-1460) δὲν ὑπῆρξε βασιλιάς τῆς Πορτογαλίας, γιὰ νὰ ἀριθμηθεῖ ὡς Η', ἀλλὰ Πορτογάλος πρίγκιπας. Ἐξάλλου, καὶ βασιλιάς τῆς Πορτογαλίας νὰ γινόταν, θὰ περνοῦσε στὴν Ἱστορία ὡς Ἑρρίκος Β' καὶ ὄχι Η'. Προφανῶς, ἡ καθηγήτρια κ. Μ. Ρεπούση καὶ οἱ συνεργάτες της μπερδεύσαν τὸν Ἑρρίκο τὸν Θαλασσινὸ μετὰ τὸν Ἑρρίκο Η' (1491-1547), τὸν περιβόητο βασιλῆα τῆς Ἀγγλίας (1509-1547).

ε) Ἡ ἀκριβέστερη ἐπιστημονικὴ ὀνομασία εἶναι Ἰνκα. Ἐπομένως, ὅπου ὑπάρχει ἡ λέξη Ἰνκας στὴ σ. 5 (χάρτης, γλωσσάριο, χρονολόγιο) νὰ γραφεῖ: Ἰνκα (Inca).

Στὴ σ. 6 ἐπισημαίνονται τὰ ἀκόλουθα τέσσερα λάθη:

α) Ἐδῶ πρέπει νὰ ἐξαρθεῖ μία νέα ἱστορικὴ ἀνα-

κάλυψη –παράλληλα πρὸς τὶς μεγάλες ἀνακαλύψεις τῶν ἐξερευνητῶν– τῆς κ. Μ. Ρεπούση καὶ τῶν συναδέλφων της, ὅτι ὁ Μάρκο Πόλο ἐξῆσε τὸν 15ο αἰώνα!!! Ἄγνοοῦν ὅτι ὁ περίφημος περιηγητὴς ἐξῆσε ἀπὸ τὸ 1254 μέχρι τὸ 1324, ταξίδεψε δὲ ἀπὸ τὴν Εὐρώπη πρὸς τὴν Ἀσία κατὰ τὴν περίοδο 1271-1295.

β) Εἶναι ἐπιστημονικὰ ἀπαράδεκτος ὁ τρόπος παραπομπῆς τῶν παραθεμάτων 1.8 καὶ 1.9. Εἶναι τὰ παρατιθέμενα ἀποσπάσματα μετάφραση τῶν ἴδιων συγγραφέων τοῦ ἐπίμαχου ἐγχειριδίου ἀπὸ τὰ πρωτότυπα κείμενα ἢ ὑπάρχουν ἑλληνικὲς μεταφράσεις, ἀπὸ τὶς ὁποῖες τὰ ἀντέγραψαν. Ὅλα αὐτὰ τὰ στοιχεῖα πρέπει νὰ ἀναγραφοῦν, ὅπως ἐπιτάσσει ἡ δεοντολογία τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρευνας. Ὅπως σημειώσαμε πιὸ πάνω, χωρὶς τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα μιᾶς πηγῆς ἢ ἐνὸς βοθητήματος εἶναι ἀδύνατο στὸν μαθητὴ νὰ ἀνατρέξει στὶς πηγές, γιὰ νὰ ἐνημερωθεῖ πληρέστερα.

γ) Στὴν εἰκόνα 1.10 ἡ γκραβούρα τοῦ Θ. ντὲ Μπρὺ χρονικὰ τοποθετεῖται ἀθαιρέτως ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς στὸ 1594, ἐνῶ ἡ πηγὴ γράφει 1602!!!

Στὴ σ. 7 ὑπάρχει ἓνα χονδροειδὲς λάθος:

Ἀναγράφεται ἡ πηγὴ (1.12): «*Βαρθολομαῖος ντε Λας Κάζας, Πολὺ σύντομη ἀναφορὰ στὴν καταστροφὴ τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν, 1552*». Ὁ τίτλος τῆς πηγῆς εἶναι τελείως λανθασμένος. Ἀντιπαραθέτω τὸν σωστὸ γιὰ σύγκριση: *Βαρθολομαῖος ντε Λας Κάζας, Ἡ καταστροφὴ τῶν Ἰνδιάνων. Σύντομη ἀνασκόπηση τῆς καταστροφῆς τῶν Ἰνδιῶν 1552. Εἰσαγωγή - Μετάφραση: Πηνελόπη Μαξίμου, Ἀθήνα, Στοχαστής, 1988*². Ἐπιπλέον, δὲν ὑπάρχει παραπομπὴ σὲ σελίδα, διότι δὲν ὑπάρχει προφανῶς, οὔτε τὸ παρατιθέμενο ἀπόσπασμα στὴν ἐν λόγω πηγὴ!

Στὴ σ. 8 διαπιστώνονται δύο λάθη:

α) Ὁ ὄρος «ἀνεξιθρησκία» ἀναγράφεται μετὰ γαλάζιο χρῶμα, πού σημαίνει, ὅπως εἴπαμε, ὅτι ἀπαντᾷ σὲ προηγούμενη ἐνότητα, χωρὶς αὐτὸ νὰ συμβαίνει.

β) Ὁ Μοντεσκιὲ γεννήθηκε τὸ 1689 καὶ ὄχι τὸ 1698.

Στὴ σ. 9 ἐπισημαίνονται πέντε λάθη:

α) Ἡ παραπομπὴ στὶς «Φιλοσοφικὲς ἐπιστολὲς τοῦ Βολταίρου» (1.15) εἶναι ἐπιστημονικὰ ἀπαράδεκτη. Ὁ μαθητὴς ἢ ὁ ἀναγνώστης εἶναι ἀδύνατο μόνο

μέ αυτά τὰ στοιχεῖα νὰ προσεγγίσει τὴν πηγὴ. Οἱ συγγραφεῖς τοῦ σχολικοῦ βιβλίου ἔπρεπε νὰ ἀναγράψουν τὰ πλήρη καὶ ἀκριβῆ στοιχεῖα σχετικῆς ἑλληνικῆς μετάφρασης, ἂν ὑπάρχει καὶ ἂν τὴν χρησιμοποιήσαν, ἢ νὰ παραθέσουν τὰ στοιχεῖα τοῦ πρωτοτύπου, ἀπὸ τὶς πολλὲς ἐκδόσεις τοῦ πού ὑπάρχουν. Π.χ. Voltaire, *Lettres philosophiques*, ἔκδ. Jean-Pol Caput, στὴ συλλογὴ Classiques Larousse, Paris, Librairie Larousse, 1990², σ. 63.

β) Στὴν ἀρίθμηση τῆς πηγῆς 1.17 ὑπάρχουν τρία ἀπανωτὰ λάθη: Ἀρχίζω ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέα τῆς πηγῆς. Ἀναγράφεται ἐσφαλμένα Ἄσιμοφ I, ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ *Asimov, I*, ὅπως εἶναι γραμμένο στὴ σχετικὴ ἔκδοση. Τὸ ὄνομα τοῦ ἐφευρέτη τῆς «κονσερβοποίησης τροφῶν» εἶναι Ἄπέρ και ὄχι «Ἄπερ» (σ. στὴν πηγὴ: 263) Τέλος, τὸ «ἐμβόλιο εὐλογιᾶς (δαμαλισμός)» ἐφευρέθη τὸ 1796 (σ. στὴν πηγὴ: 264) καὶ ὄχι τὸ 1798, ὅπως ἐσφαλμένα ἀναγράφεται στὸ ἐγχειρίδιο.

γ) Καὶ τὰ ἀπίστευτα πράγματα πού γράφονται δὲν ἔχουν τελειωμό. Ὁ πίνακας ζωγραφικῆς 1.16 ὀνομάζεται «γλυπτό»!!!

Στὴ σ. 10 ἀπαράδεκτη ἐπιστημονικὰ εἶναι καὶ ἡ παραπομπὴ στὸν Μοντεσκιέ. Προφανῶς, τὸ παρατιθέμενο σχετικὸ κείμενο εἶναι μετάφραση τοῦ πρωτοτύπου ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς τοῦ σχολικοῦ ἐγχειριδίου. Στὴν περίπτωση αὐτὴ ἡ ἐπιστημονικὴ δεοντολογία ἀπαιτεῖ νὰ ἀναγραφοῦν τὰ πλήρη καὶ ἀκριβῆ στοιχεῖα τῆς συγκεκριμένης πηγῆς, δηλ.: Montesquieu, *Oeuvres complètes*, II, Texte présenté et annoté par Roger Cailliois, Bibliothèque de la Pléiade, France, Gallimard, 1994², σ. 396 κ.έ. Ἄν πρόκειται γιὰ ἑλληνικὴ μετάφραση, νὰ ἀναγραφοῦν, ἐπίσης, τὰ πλήρη καὶ ἀκριβῆ στοιχεῖα τῆς.

Στὴ σ. 11 (1.22) ἡ δευτέρη γελοιογραφία πού δειχνεῖ τὶς τάξεις τῆς γαλλικῆς κοινωνίας μετὰ τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1789 ὑπάρχει μόνο στὴ φαντασία τῆς κ. Μ. Ρεπούση καὶ τῶν συνεργατῶν τῆς καὶ ὄχι στὴ σ. 176 τῆς πηγῆς (Ἱστορία τοῦ Μεσαιωνικοῦ καὶ τοῦ Νεότερου Κόσμου 565-1815, βλ. σ. παραπομπῶν), στὴν ὁποία παραπέμπουν.

Στὴ σ. 12 ἐντοπίζονται πέντε λάθη:

Στὸ κείμενο (1.24) «*Διακήρυξη τῶν δικαιωμάτων*

τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολίτη (1789)» ἀναγράφονται τὰ ἑξῆς:

α) Ἄρθρο 1: «*Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι γεννιοῦνται ἐλεύθεροι καὶ ἔχουν ἴσα δικαιώματα*». Ἐδῶ ὑπάρχει μία οὐσιώδης παράλειψη, ἐνῶ ἔχει προστεθεῖ ἀυθαίρετα ἡ ἀνύπαρκτη στὸ γαλλικὸ κείμενο λέξη: *ὄλοι*. Τὸ πλήρες καὶ ἀκριβὲς κείμενο εἶναι: «*Οἱ ἄνθρωποι γεννιοῦνται καὶ παραμένουν ἐλεύθεροι καὶ ἔχουν ἴσα δικαιώματα...*» («*Les hommes naissent et demeurent libres et égaux en droits...*»). Οἱ ὑπογραμμίσεις δικές μου. Βλ. I. Godechot, *Les constitutions de la France depuis 1789*, Paris, Flammarion, 1995, σ. 33).

β) Μετὰ τὴ λέξη «δικαιώματα» χρειάζονται ἀποσιωπητικά (...), διότι τὸ κείμενο τοῦ ἄρθρου 1 συνεχίζεται.

γ) Ἀντίθετα, στὸ τέλος τοῦ ἄρθρου 11 δὲν χρειάζονται ἀποσιωπητικά (...), διότι τὸ κείμενό του ἔχει ὀλοκληρωθεῖ.

δ) Στὸ ἄρθρο 11 ἀντὶ «*κάθε ἄνθρωπος*» τὸ γαλλικὸ κείμενο γράφει: «*κάθε πολίτης*» («*tout citoyen*»).

Τὰ πιὸ πάνω συμβαίνουν, διότι ἡ κ. Μ. Ρεπούση καὶ ἡ ὁμάδα τῆς δὲν εἶδαν σίγουρα τὸ πρωτότυπο κείμενο τῆς πηγῆς ἢ δὲν γράφουν τουλάχιστον ἀπὸ ποῦ πῆραν ὅσα ἀναγράφουν σ' αὐτὴ τὴ σελίδα. Καὶ αὐτὸ εἶναι μεγάλο ἐπιστημονικὸ λάθος καὶ μάλιστα σύμφωνα μὲ τὴ νέα μεθοδολογία διδασκτικῆς, πού ἐπαγγέλλονται οἱ καθ' ἡμᾶς νεοφανεῖς ἀναθεωρητὲς τῆς Ἱστορίας.

Στὴ σ. 13 ὑπάρχουν δύο λάθη:

Γιὰ τοὺς ἴδιους ὡς ἄνω λόγους εἶναι ἐσφαλμένη καὶ ἀπαράδεκτη καὶ ἡ παραπομπὴ στὸ κείμενο τῆς «*Διακήρυξης τῶν δικαιωμάτων τῆς γυναίκας καὶ τῆς πολίτισσας*» τῆς Ὀλυμπίας ντὲ Γκούζ, ἡ ὁποία δὲν γεννήθηκε τὸ 1478, ὅπως ἐπιπόλαια ἀναγράφεται, ἀλλὰ τὸ 1748.

Στὴ σ. 17 σημειώνονται τέσσερα λάθη:

α) Στὴν πηγὴ 2.3 γράφεται: «(ἡ μεσαία καὶ ἡ Τρίτη (γράφε: τρίτη) τάξη)».

β) Στὴν πηγὴ 2.6 ὑπάρχουν τρία χονδροειδῆ λάθη ἀντιγραφῆς. Ἡ καθηγήτρια κ. Μ. Ρεπούση καὶ οἱ συνεργάτες τῆς ἀντιγράφουν ἐσφαλμένα: «...οἱ συ-

νεχείς πόλεμοι τῆς Βενετίας (γράφει: Βενετιάς)... Κι αὐτὸ κάνει (γράφει: Κι αὐτὸ τὸ κάνει)...». Ὁ σωστὸς τίτλος τῆς πηγῆς εἶναι: Σουμάκης Α., *Τὸ ρεμπελιὸ τῶν ποπολάρων, Εἰσαγωγή*: Κ. Πορφύρη (ὄχι «ἐπιμ.», ὅπως ἐσφαλμένα ἀναγράφεται).

Στὴ σ. 18 οἱ συγγραφεῖς τοῦ ἐπίμαχου ἐγχειριδίου δὲν ἐπεξηγοῦν, ὡς ὄφειλαν, στὸ γλωσσάριο τὸν ὄρο «κοινότητες», μολονότι τὸν ἔχουν ὑπογραμμίσει μὲ ἔντονο καφέ χροῶμα.

Στὴ σ. 19 ὑπάρχουν πέντε λάθη:

α) Ἡ κ. Μ. Ρεπούση καὶ οἱ συνεργάτες της δὲν γράφουν ποῦ βρῆκαν ἢ ποῦ ἔχει δημοσιευτεῖ, τέλος πάντων, αὐτὸ τὸ κείμενο (2.8) τοῦ Γάλλου πρεσβευτῆ ντὲ Μπρέβ στὴν Κωνσταντινούπολη. Ἐπομένως, καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση ἀπὸ πλευρᾶς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας βαθμολογοῦνται κάτω ἀπὸ τὸ μηδέν.

β) Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς θητείας τοῦ ντὲ Μπρέβ ὡς πρεσβευτῆ τῆς Γαλλίας στὴν Κωνσταντινούπολη (1590-1606) ὁ Λουδοβίκος ΙΓ' (1601-1643), πρὸς τὸν ὁποῖο ἀπευθύνεται ὁ ντὲ Μπρέβ, ἢ δὲν εἶχε γεννηθεῖ ἀκόμη ἢ, ὅταν ἔληγε ἡ θητεία τοῦ πιὸ πάνω πρεσβευτῆ, ἦταν μόλις 5 ἐτῶν. Ἐπομένως, δὲν ἦταν βασιλιάς. Ἄν ὑπάρχει τέτοιο κείμενο, πρέπει νὰ ἀπευθύνθηκε στὸν πατέρα τοῦ Λουδοβίκου ΙΓ', τὸν Ἐρρίκο Δ' (1589-1610). Πάντως, ἔτσι ἀόριστα καὶ ἀνόητα ποῦ γίνεται ἡ παραπομπή, μπορεῖ κάποιος νὰ θεωρήσει τὸ κείμενο αὐτὸ ἀνύπαρκτο. Διότι, ἐκτὸς τῶν παραπάνω ὑπάρχουν σ' αὐτὸ δύο ἀνακρίβειες. Πρῶτα πρῶτα οἱ Ὄθωμανοὶ Τοῦρκοι δὲν δήμευαν τὴν ἐκκλησιαστικὴ περιουσία. Γι' αὐτὸ πολλοὶ Ἕλληνες στὰ χρόνια τῆς τουρκοκρατίας, γιὰ νὰ μὴ τοὺς ἀρπάξουν οἱ Τοῦρκοι τὴν περιουσία τους, τὴν ἔδιναν στὴν Ἐκκλησία. Ἔτσι, ἡ Ἐκκλησία βρέθηκε νὰ ἔχει τεράστια κτηματικὴ περιουσία σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Δεύτερο, οἱ Τοῦρκοι πολλὰ φορὲς περιορίζαν τὴ θρησκευτικὴ ἐλευθερία τῶν χριστιανῶν, στοὺς ὁποίους δὲν ἐπέτρεπαν πάντοτε νὰ ἐκτελοῦν ἐλεύθερα τὰ θρησκευτικὰ τους καθήκοντα. Πολλὰς ἐκκλησίες γίνονταν τζαμιά καὶ πολλοὶ ἀναγκάσθηκαν νὰ ἀρνηθοῦν τὴ χριστιανικὴ πίστη καὶ νὰ γίνουν μωαμεθανοί, γιὰ νὰ γλυτώσουν τὴ ζωὴ τους.

γ) Στὴν πηγὴ 2.10 ἀναγράφεται «Βοδενά (Ἔδεσ-

σα)». Ὁ μαθητὴς ἢ ὁ ἀναγνώστης πιστεύουν ὅτι ἔτσι εἶναι γραμμένο στὴν πηγὴ, ἢ ὁποῖα ὅμως γράφει ἀπλῶς «Βοδενά». Αὐτὸ εἶναι μεγάλο ἐπιστημονικὸ λάθος, διότι ἀλλοιώνεται τὸ κείμενο τῆς πηγῆς. Ἄν οἱ συντάκτες τοῦ σχολικοῦ ἐγχειριδίου ἠθελαν τὴν ἐντὸς παρενθέσεως ἐπεξήγηση «Ἔδεσσα», ἔπρεπε νὰ τὴν γράψουν σὲ ὑποσημείωση.

δ) Στὴν ἴδια πηγὴ ἀναγράφεται «Λειβαδιά» καὶ ὄχι «Λιβαδεία», ὅπως τὴν θέλει ἡ κ. Μ. Ρεπούση καὶ ἡ ὁμάδα της.

ε) Δὲν ἀναφέρεται ποῦ ἔχει δημοσιευτεῖ τὸ «Πληρεξούσιον τῆς Χώρας Μηλέων ἀπὸ 19ης Μαρτίου 1816» (2.9).

Ἡ σ. 20 δείχνει, ὅτι ἡ κ. Μ. Ρεπούση καὶ ἡ συγγραφικὴ ὁμάδα της δὲν ἔχουν καὶ τόσο ἀγαθὲς σχέσεις μὲ τὶς χρονολογίες, ποὺ ἀποτελοῦν οὐσιῶδες στοιχεῖο τῆς Ἱστορίας. Ἔτσι, ἀγνοοῦν ὅτι ἡ «συνθήκη τοῦ Κιουτσούκ-Καϊναρτζή» ἔγινε τὸ 1774 καὶ ὄχι τὸ 1784, ὅπως γράφουν.

Στὴ σ. 21 ἐπισημαίνονται ἔξι λάθη:

Ὅλα τὰ λάθη αὐτῆς τῆς σ. ἐντοπίζονται στὴν πηγὴ 2.14, ποὺ ἀκόμη καὶ ὁ τίτλος της δὲν ἀποδίδεται μὲ ἀκρίβεια: «Μοσχονὰς Θ., Μέρμινα τοῦ Ἑλληνορθόδοξου (γράφει: Ἑλληνορθόδοξου) Πατριαρχείου Ἀλεξάνδρειας (γράφει: Ἀλεξανδρείας) ἐπὶ τουρκοκρατίας. Συντεχνία - Ἀδελφάτα - Ἐνσάφια (γράφει: Ἐσάφια), Ἀλεξάνδρεια 1949». Οἱ συγγραφεῖς τοῦ σχολικοῦ ἐγχειριδίου παραλείπουν νὰ γράψουν τὴ σελίδα, στὴν ὁποῖα ὑπάρχει τὸ παρατιθέμενο κείμενο καὶ ἡ ὁποῖα εἶναι ἡ σ. 18. Αὐτὴ ἡ παραπομπή, ὅπως καὶ ἄλλες παρόμοιες τοῦ κρινόμενου βιβλίου, καταδεικνύει ὅτι ἡ καθηγήτρια κ. Μ. Ρεπούση δὲν ἔπιασε στὰ χέρια της τὴν ἐν λόγω πηγὴ. Διότι α) δὲν παραθέτει τὸ πρωτότυπο κείμενο τῆς πηγῆς, ἀλλ' ἓνα μεταγλωττισμένο στὴ δημοτικὴ, τὸ ὁποῖο πῆρε προφανῶς ἀπὸ ἄλλο βοήθημα, χωρὶς νὰ τὸ ἐλέγξει. Νομίζοντας δὲ ὅτι τὸ παράθεμα εἶναι αὐτούσιο τῆς πηγῆς, τὸ βάζει ἐντὸς εἰσαγωγικῶν. β) Δὲν γνωρίζει τὴ σελίδα, ὅπως εἶπαμε, στὴν ὁποῖα ὑπάρχει τὸ παράθεμα καὶ γι' αὐτὸ δὲν τὴν ἀναγράφει· καὶ γ) βάζει αὐθαίρετα, ἔτσι «στὸν βρόντο», στὸ παραπάνω παράθεμα δυὸ φορὲς ἀποσιωπητικά (...), ἐνῶ τὸ κείμε-

νο δὲν τὰ δικαιολογεῖ, διότι εἶναι συνεχές. Ἴδου τώρα τὸ πρωτότυπο κείμενο, γιὰ νὰ γίνουν ἀντιληπτά ὅλα τὰ πιὸ πάνω:

«Οἱ ἀνήκοντες εἰς τὰ Ἑσνάφια ταῦτα ἐγνωρίζοντο μᾶλλον ἀπὸ τὰς πατρίδας των ὡς τοιοῦτοι. Οἱ Στεμνισιῶται π.χ. ἦσαν χρυσοχόοι. Οἱ Κραβαρίται τῆς Εὐρυτανίας ἐπεδίδοντο εἰς τὴν ραπτικήν, οἱ ἐμπειρικοὶ ἰατροὶ κατήγοντο ἀπὸ τὸ Ζαγόριον τῆς Ἠπείρου, οἱ Κονισιῶται καὶ ἐκ Λιασκοβικίου συνηγωνίζοντο τοὺς Θράκας ἐκ Διδυμοτείχου, Σουφλίου, Βιζύης καὶ Ὀρτάκιοι, ὡς κτίσται καὶ τέκτονες, οἱ ἐκ Πωγωνίου τῆς Ἠπείρου ἦσαν ἀρτοποιοὶ περιφημοὶ καὶ οἱ ξυλουργοὶ ἀπὸ τὴν Σιάτιστα. Ἐννοεῖται ὅτι κοιτῆς τῶν γουναράδων πάντοτε ὑπῆρξε ἡ Καστορία». Αὐτό, λοιπόν, τὸ κείμενο ἔπρεπε νὰ καταγραφῆ καὶ δίπλα τὸ παρατιθέμενο μεταγλωττισμένο κείμενο, ὅπως γίνεται σ' ἄλλες παρόμοιες περιπτώσεις. Ἐπιπλέον, ἡ συγκεκριμένη περίπτωση ἀνατρέπει ἄρδην ὅσα οἱ συγγραφεῖς ἰσχυρίζονται, ὅτι δηλ. τὸ βιβλίον στηρίζει τὴν ὅλη «ἐπιχείρηση διαμόρφωσης τῆς ἱστορικῆς αὐτογνωσίας τῶν μαθητῶν μὲ τὴν ἐπιστημονικὰ ἀναμφισβητήτως ὀρθὴ μέθοδο τῆς παραθέσεως πηγῶν (ἢ ὑπογράμμιση δική μου), τίς ὅποιες οἱ μαθητὲς καλοῦνται νὰ σχολιάσουν...». Ὁραῖα λόγια χωρὶς πρακτικὸ ἀντίκρισμα!

Στὴ σ. 22 (ὅπως καὶ στὴν ἐπόμενη) γίνεται ἀναφορὰ στὸν Κοσμᾶ τὸν Αἰτωλὸ χωρὶς κανένα προσδιορισμό. Ἡ κ. Μ. Ρεπούση καὶ οἱ συνεργάτες τῆς ἀποφεύγουν ὅπως ὁ διάβολος τὸ λιβάνι τοὺς χαρακτηρισμοὺς ἱερομόναχος, ἱεραπόστολος, ἱεροεθνομάρτυρας, ἅγιος, πὺν ἀρμόζουν στὸν μεγάλο Διδάχου τοῦ Γένους.

Στὴ σ. 23 βρέθηκαν δύο λάθη:

α) Γίνεται ὑπομνηματισμὸς τοῦ ὀνόματος «Ὀκτώηχος»: «βιβλίον μὲ ἐκκλησιαστικὰ τροπάρια» (πρέπει νὰ προστεθεῖ: στοὺς ὀκτῶ ἤχους τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς), γιὰ νὰ καταλάβουν καὶ οἱ μαθητὲς τὴ σημασία τοῦ ὀνόματος.

β) Ὑπομνηματίζεται ἡ λέξη «Ἀπόστολος», ὁ ὁποῖος ταυτίζεται μὲ τίς «πράξεις τῶν Ἀποστόλων»!!! Ἐὰν οἱ συντάκτες τοῦ κρινόμενου ἐγχειριδίου γύριζαν δύο σελίδες πιὸ κάτω τὴν πηγὴ, πὺν πα-

ραθέτου, δηλ. στὴ σ. 79, θὰ διάβαζαν ὅτι στὸν «Ἀπόστολο» περιλαμβάνονται «οἱ Πράξεις καὶ οἱ Ἐπιστολὲς τῶν Ἀποστόλων». Καὶ γιὰ νὰ διαλυθοῦν πλήρως ἐνδεχόμενες ἀμφιβολίες τους, ἂν κοίταζαν δίπλα σ' αὐτὸ τὸ κείμενο, θὰ ἔβλεπαν τὸ ἐξώφυλλο τοῦ βιβλίου μὲ τὸν τίτλο: «Ἀποστόλων Πράξεις, καὶ Ἐπιστολαί».

Στὴ σ. 24 ἡ εἰκόνα 2.22α («χάνι στὴν Κόρινθο») δὲν εἶναι στὴ σ. 188 τῆς πηγῆς: Τόπος καὶ εἰκόνα κ.λπ., τ. 7 (βλ. τὴν τελευταία σελίδα τῶν παραπομπῶν), ὅπως ἐσφαλμένα ἀναγράφουν ἡ κ. Μ. Ρεπούση καὶ ἡ ὁμάδα τῆς, ἀλλὰ στὴ σ. 185. Στὴ σ. 188 εἶναι τὸ «Παζάρι στὴν Κόρινθο». Δηλ. γράφουν ἄλλοπρόσαλλα πράγματα.

Στὴ σ. 25 ὑπάρχουν δύο λάθη:

α) Ἡ παραπομπὴ στὴν πηγὴ 2.24 εἶναι τελείως ἀντιεπιστημονικὴ. Δὲν σημειώνεται κάποια ἔκδοση τοῦ πρωτοτύπου ἢ μετάφραση τοῦ Γάλλου περιηγητῆ Γκρελό, ὥστε ὁ μαθητὴς ἢ ὁ ἀναγνώστης νὰ μποροῦν νὰ τὰ συμβουλευτοῦν. Εἶναι καὶ αὐτό, ὅπως ἐλέχθη πιὸ πάνω, ἓνα δείγμα τῆς σοβαρῆς προσέγγισης τῶν πηγῶν ἀπὸ τὴν κ. Μ. Ρεπούση!

β) Ἄλλο δείγμα τῆς «σοβαρῆς» προσέγγισης τῶν πηγῶν. Ἡ εἰκόνα 2.25 («Παναγύρι στὴν Ἀθήνα») δὲν ὑπάρχει στὴν πηγὴ: Τόπος καὶ εἰκόνα κ.λπ., τ. 6, σ. 110. Σ' αὐτὴ τὴ σελίδα ὑπάρχουν μόνο οἱ εἰκόνες τῆς Ἰθάκης καὶ τῆς Ναυπάκτου.

Στὴ σ. 29 ἡ εἰκόνα 2.35 («Τὸ λιμάνι τῆς Τεργέστης» κ.λπ.) ἔχει ληφθεῖ ἀπὸ τὸ βιβλίον: Ἡ Θεσσαλονίκη τοῦ 18ου αἰῶνα κ.λπ., σ. 119 (βλ. τελευταία σ. παραπομπῶν). Ἡ παραπομπὴ εἶναι παντελῶς ἀκριβῆς. Στὴ σ. 119 δὲν ὑπάρχει «Τὸ λιμάνι τῆς Τεργέστης», ἀλλὰ «Τὸ λιμάνι τῆς Μασσαλίας». Ἡ εἰκόνα τοῦ λιμανιοῦ τῆς Τεργέστης εἶναι στὴ σ. 108!!!

Στὴ σ. 30 ἐντοπίζονται δύο λάθη:

α) Στὸ κείμενο ἀναγράφεται: «...τὰ ἔσοδα τῆς (γράφει: τοῦ) ὀθωμανικοῦ κράτους».

β) Στὸ κείμενο καὶ στὸ γλωσσάριο ἀναγράφεται ὁ ἀνόητος πλεονασμὸς: «ὀθωμανικὴ Πύλη» (λὲς καὶ ὑπῆρχε καί... κινέζικη Πύλη!). Ὁ σωστὸς ὄρος εἶναι: Ὑψηλὴ Πύλη ἢ ἀπλῶς Πύλη.

Στὴ σ. 31 ἀνευρίσκονται πέντε λάθη:

α) Οί συγγραφείς του σχολικού βιβλίου παραποιούν το όνομα του συγγραφέα της πηγής (2.38) και γράφουν ανακριβώς όρισμένες λέξεις: *Κιουμουρτζιάν Ι.* (γράφει: *Κιομουρτζιάν Ι. Τσ.*), *Όδοιπορικό στην πόλη* (γράφει: *Πόλη*) του 1680, *μτφρ.* (γράφει: *σχόλια - μτφρ.*) *Σ. Μπόζη κ.λπ.* Στο παρατιθέμενο κείμενο: «...πίτες του Χαλεπιού» (γράφει: *Χαλεπίου*). Είπαμε, αντιγράφουμε έπακριβώς την πηγή.

β) Η παραπομπή στην πηγή (2.40) είναι τελειώς άντιεπιστημονική, για τους λόγους που σημειώσαμε πιο πάνω (σ. 25α).

Στή σ. 33 βρέθηκαν πέντε λάθη:

α) Η εικόνα 2.42 («*Πολιορκία της Κορώνης*» κ.λπ.) δέν υπάρχει στην *Ίστορία του Νέου Έλληνισμού κ.λπ.*, τ. 2ος, σ. 115 (βλ. τελευταία σ. παραπομπών), στην όποία ή κ. Μ. Ρεπούση και οί συνεργάτες της παραπέμπουν!!!

β) Στο παράθεμα 2.43 (Σβορώνος Ν., *Έπισκόπηση της νεοελληνικής ιστορίας*, Άθήνα 1983, σ. 59) ή κ. Μ. Ρεπούση και οί συνεργάτες της κάνουν τρία σοβαρά λάθη άντιγραφής!!! Άντιγράφουν: «*Στή διάρκεια (...) του ρωσοτουρκικού πολέμου (1768-1774)*». Το σωστό κείμενο της πηγής είναι: «*Στή διάρκεια... του πρώτου ρωσοτουρκικού πολέμου της Αίκατερίνης (1768-1774)*». Και λίγο πιο κάτω: «... οί άρχιερείς *ξεσήκωναν την Πελοπόννησο*». Στο σημείο αυτό ή πηγή αναγράφει τή χρονολογία 1769, την όποία οί πιο πάνω συγγραφείς παραλείπουν αυθαίρετα.

γ) Δέν αναφέρουν, επίσης, από ποϋ πήραν τήν «*έπιστολή των Σουλιωτών προς τον Άλή πασά*» (2.44).

Στή σ. 35 υπάρχουν δέκα έξη (16) λάθη!!!

α) Σε όκτώ «*στίχους από το Θούριο του Ρήγα Φεραίου*» (2.48) καταγράφηκαν δέκα (10) λάθη άντιγραφής (!!!). Παρατίθενται πιο κάτω τά επίμαχα σημεία του κειμένου με τις άπαραίτητες διορθώσεις:

«*Μονάχοι σάν* (γράφει: *σά*) *λιοντάρια, σταίς ράχες,* (γράφει: *ράχαις*· επίσης, δέν υπάρχει κόμμα στο πρωτότυπο) *στά βουνά* (γράφει: *βουνά;*)... *νά βλέπομεν* (γράφει: *βλέπωμεν*) *κλαδιά...* *νά χάνομεν* (γράφει: *χάνομεν*) *άδέλφια...* *Καλλιώ ναι* (γράφει: *Καλλιωναι*) *μιās ώρας...*» Σ' αυτά *νά προσθέσουμε και τρία κόμματα (,)* μετά από τίσ λέξεις «*Πατρίδα,*»... «*τά παιδιά*

μας,»... «*για την πικρή σκλαβιά, και φυλακή,*» τά όποια υπάρχουν στο πρωτότυπο κείμενο του Ρήγα και τά όποια οί συγγραφείς του επίμαχου βιβλίου παραβλέπουν αυθαίρετα.

β) Έπίσης, στα τρία σύντομα άρθρα από την πηγή «*Ρήγα του φιλοπάτριδος, Νέα πολιτική διοίκησης κ.λπ.*» (2.49), ή κ. Μ. Ρεπούση και ή ομάδα συγγραφής του έγχειριδίου γράφουν άπερίσκεπτα ό,τι θέλουν:

«Άρθρον 1. *Η Έλληνική δημοκρατία είναι μία, με όλον όλου* (γράφει: *όπου*)... *με έχθρικόν μάτι* (έδω χρειάζονται άποσιωπητικά (...), διότι το κείμενο του άρθρου συνεχίζεται).

Άρθρον 2. *...και όχι ό ένας άνώτερος* (γράφει: *κατώτερος*) *άπό τον άλλον...*

Άρθρον 3. *Όλοι οί άνθρωποι... είναι ίσοι* (γράφει: *Ίσοι*). Άκόμη και τον τίτλο της πηγής γράφουν έσφαλμένα: «*...των μεσογείων νησιών* (γράφει: *νήσων*)»!!!

γ) Η ιστορική πηγή 2.47 δέν είναι στή σ. 105, όπως έσφαλμένα αναγράφεται στο τέλος του βιβλίου, στίς παραπομπές (Έθνικό Ίστορικό Μουσείο, Ρήγα Βελεστινλή Θεταλου, Άθήνα 1998), αλλά στή σ. 123.

δ) Η κ. Μ. Ρεπούση και οί συνεργάτες της άντιγράφουν έσφαλμένα τον τίτλο της πηγής για τον άνδριάντα του Ρήγα (2.50). Γράφουν στίς παραπομπές: «*Η Καθημερινή, Ρήγας Φεραίος, Έπτά Ημέρες 22.3.1998*», ενώ ό πλήρης και άκριβής τίτλος είναι: *Ρήγας Βελεστινλής. Όποιος έλεύθερα συλλογάται, συλλογάται καλά*. Και μόνο αυτό το σύνθημα του Ρήγα θα άνέβαζε όπωσδήποτε το χαμηλό επίπεδο του επίμαχου βιβλίου. Άκόμη και το έπεξηγηματικό κείμενο κάτω από τον άνδριάντα του Ρήγα είναι άτυχές και άσαφές: «*Άγαλμα του Ρήγα Φεραίου στο Πανεπιστήμιο Άθηνών*». Άπ' αυτή την πρόταση δέν γίνεται σαφές στον μικρό μαθητή σε ποιόν πανεπιστημιακό χώρο βρίσκειται το άγαλμα. Ένώ, άν γραφόταν το άκριβές κείμενο της ιστορικής πηγής: *Ό μαρμάρινος άνδριάντας του Ρήγα στα Προπύλαια του Πανεπιστημίου Άθηνών*, ή πληροφόρηση θα ήταν σαφέστερη και πληρέστερη.

(Συνεχίζεται)